

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ СУД
У БЕОГРАДУ
Гж 3057/21
12.1.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Зорице Булајић, председника већа, Ирене Вуковић и Станиславе Митровић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., ... бр. ..., кога заступа пуномоћник адвокат Далибор Катанчевић из Београда, Др Александра Костића бр. 15, против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, Косовска бр. 31, ради накнаде штете, одлучујући о жалби тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду П 938/20 од 24.2.2021. године, у седници већа одржаној дана 12.1.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПОТВРЂУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Београду П 938/20 од 24.2.2021. године у делу става првог изреке којим је **ОДБИЈЕН** као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да му на име накнаде материјалне штете због изгубљене зараде тужена исплати износ од 8.179.838,00 динара, са законском затезном каматом на месечне износе од

-53.486,00 динара (за март 2006.године) почев од 5.4.2006. године до исплате,
-53.574,00 динара (за април 2006.године) почев од 5.5.2006. године до исплате,
-53.546,00 динара (за мај 2006.године) почев од 5.6.2006. године до исплате,
-52.801,00 динара (за јун 2006.године) почев од 5.7.2006. године до исплате,
-51.958,00 динара (за јул 2006.године) почев од 5.8.2006. године до исплате,
-51.958,00 динара (за август 2006.године) почев од 5.9.2006. године до исплате,
-36.741,00 динара (за септембар 2006.године) почев од 5.10.2006.године до исплате,
-33.204,00 динара (за октобар 2006.године) почев од 5.11.2006.године до исплате,
-30.078,00 динара (за новембар 2006.године) почев од 5.12.2006.године до исплате,
-44.286,00 динара (за децембар 2006.године) почев од 5.1.2007.године до исплате,
-46.149,00 динара (за јануар 2007.године) почев од 5.2.2007. године до исплате,
-46.149,00 динара (за фебруар 2007.године) почев од 5.3.2007. године до исплате,
-50.231,00 динара (за март 2007.године) почев од 5.4.2007. године до исплате,
-и на месечне износе од по 59.651,00 динара за период од 1.4.2007.године закључно са 31.5.2014. године и од 1.12.2015.године до 30.4.2019.године почев од 5. у наредном месецу до исплате, као и у делу којим је тражио да се обавеже тужена да му за период

од 1.6.2014.године закључно са 30.11.2015.године исплати месечне износе од по 9.688,00 динара, са законском затезном каматом почев од 5. у наредном месецу за претходни до исплате, као и да му за период од 1.6.2014.године закључно са 30.11.2015.године на месечне износе од по 49.963,00 динара исплати законску затезну камату почев од 5. у наредном месецу за претходни месец до 24.2.2021.године, као дана пресуђења.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Београду П 938/20 од 24.2.2021. године у преосталом делу става првог изреке, тако што се **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена да тужиоцу на име накнаде штете исплати износ од 899.334,00 динара, са законском затезном каматом почев од 24.2.2021.године, као дана првостепеног пресуђења до исплате, у року од 15 дана од дана достављања преписа пресуде.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу другом изреке пресуде Вишег суда у Београду П 938/20 од 24.2.2021. године, тако што се **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена да тужиоцу исплати трошкове парничног поступка у износу од 241.125,00 динара, са законском затезном каматом од наступања услова за извршење пресуде до исплате, у року од 15 дана од дана достављања преписа пресуде.

Образложење

Побијаном пресудом, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена да му на име накнаде материјалне штете због изгубљене зараде у периоду од 20.3.2006. до 30.4.2019.године исплати износ од 9.313.207,00 динара, са законском затезном каматом на појединачне месечне износе до исплате. Ставом другим изреке, одређено је да свака странка сноси своје трошкове поступка. Ставом трећим изреке, ослобођен је тужилац обавезе плаћања такси.

Против наведене пресуде жалбу је благовремено изјавио тужилац, побијајући је у ставовима првом и другом изреке, из свих законских разлога.

Испитујући првостепену пресуду у границама прописаним чланом 386 Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/11 са каснијим изменама и допунама), апелациони суд је оценио да је жалба тужиоца делимично основана.

У спроведеном поступку првостепени суд није учинио ниједну битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 ЗПП, на које другостепени суд пази по службеној дужности. Није учињена ни битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 ЗПП јер изрека пресуде није неразумљива, ни противречна сама себи или разлозима пресуде, а у пресуди су наведени разлози о свим битним чињеницама на јасан и непротивречан начин. Због тога побијана пресуда нема недостатака због којих се не може испитати.

Према утврђеном чињеничном стању, против тужиоца је 16.3.2006.године решењем Општинског суда у Руми Кри 46/06 покренут истражни поступак због сумње да је извршио кривично дело изазивање опште опасности из члана 278 став 3 КЗРС.

Решењем Општинског суда у Руми Кв 122/06 од 20.3.2006.године тужиоцу је одређен притвор на основу одредбе члана 143 став 5 и 6 ЗКП-а који је решењем истог суда Ки 142/06 од 7.4.2006.године укинут. Тужилац је у притвору провео 18 дана-у периоду од 20.3.2006.године до 7.4.2006.године. Решењем Основног суда у Руми К 355/10 од 12.5.2014.године према тужиоцу је обустављен поступак који се водио због кривичног дела изазивање опште опасности из члана 278 став 3 у вези става 1 КЗ, који се водио по оптужном предлогу ОЈТ Рума Кт 183/06 од 26.7.2006.године измењеном 17.10.2013.године, услед одустанка ОЈТ Рума од оптужбе.

Пре покретања кривичног поступка, почев од 1993.године, тужилац је био у радном односу у Министарству унутрашњих послова, распоређен у Управи криминалистичке полиције у Београду. Због догађаја због којег је вођен кривични поступак, против тужиоца је вођен и дисциплински поступак у којем је решење Дисциплинског старешине МУП РС ПУ за град Београд од 7.7.2006.године којим му је изречена мера престанка радног односа, поништено решењем Дисциплинске комисије МУП РС од 8.9.2006.године у делу којим је тужиоцу изречена дисциплинска мера и изречена нова мера-распоред на друго радно место на којем се обављају послови мање сложености и за које је прописана непосредно нижа стручна спрема у трајању од једне године. Пресудом Врховног суда Србије од 30.5.2007.године поништено је решење Дисциплинске комисије МУП РС од 8.9.2006.године.

Радни однос је тужиоцу престао решењем МУП од 7.3.2007.године, дана 23.3.2007.године, због безбедоносних сметњи на основу одредбе члана 111 Закона о полицији, због којих са тужиоцем не би био заснован радни однос у Министарству унутрашњих послова, да су у време заснивања радног односа постојале. Против наведеног решења тужилац је покренуо управни спор који је окончан одбијајућом пресудом од 16.5.2008.године. Након окончања кривичног поступка, тужилац се обратио туженој са молбом за враћање на рад 25.8.2014.године. У одговору тужене на молбу тужиоца од 1.6.2016.године наведено је да се поступак заснивања радног односа спроводи путем конкурса, као и да се није могао спровести из разлога што је Законом о изменама и допунама Закона о буџетском систему забрана запошљавања у јавном сектору продужена до 31.12.2016.године. Тужилац је 5.6.2014.године поднео Министарству правде-Комисији за накнаду штете предлог ради постизања споразума о постојању штете и врсти и висини накнаде којим је тражио исплату износа од 22.000.000,00 динара на име повреде части и угледа због неоснованог лишења слободе и отказа у МУП услед чега је изгубио зараду, износа од 500.000,00 динара на име претрпљених физичких болова и износа од 500.000,00 динара на име претрпљеног страха.

Тужиоцу су уплаћиване зараде у периоду од 20.3.2006. до 23.3.2007.године у укупном износу од 171.302,00 динара. Просечна месечна нето плата са минулим радом у МУП РС за послове са вишом стручном спремом, на радном месту на које је био распоређен тужилац пре отказа- сузбијање општег криминала, са коефицијентом 8,55 (који је био одређен тужиоцу) за 2014.годину износила је 49.963,00 динара. Тужилац је закључио брак 2007.године, од 2007. није био запослен, издржавао се од позајмица и продаје воћа, од које је остваривао приходе у износу до 20.000,00 месечно у сезони пролеће-јесен, зими слабије.

Тужилац је остварио право на накнаду нематеријалне штете на име душевних болова због повреде части, угледа, слободе и права личности изазваних неоснованим лишењем слободе у периоду од 20.3.2006. закључно са 7.4.2006.године у износу од 110.000,00 динара, на основу пресуде Вишег суда у Београду П 989/16 од 20.6.2019.године, преиначене у погледу износа накнаде пресудом Апелационог суда у Београду Гж 9643/19 од 14.5.2020.године.

Првостепени суд је применом одредби чланова 20 Устава Републике Србије, 18 и 583-595 Законика о кривичном поступку и чланова 154, 155 и 172 Закона о облигационим односима одбио као неоснован захтев тужиоца за накнаду материјалне штете у виду изгубљене зараде како у периоду од 20.3.2006. до 23.3.2007.године јер је тужилац у том периоду примао зараду (укупно је примио износ од 171.302,00 динара), тако и у периоду након престанка радног односа (од 23.3.2007.године) с обзиром да је тужиоцу радни однос престао у складу са законом (и то одредбама чланова 111 и 168 Закона о полицији), имајући у виду да је тужба против решења о престанку радног односа одбијена у управном спору, као и да је кривични поступак против њега вођен на основу законског овлашћења и обавезе надлежног органа тужене, због чега према оцени првостепеног суда нема незаконитог и неправилног рада њених органа у смислу одредбе члана 172 ЗОО. Околност да је према тужиоцу обустављен кривични поступак, према налажењу првостепеног суда, не даје право тужиоцу на накнаду материјалне штете у виду изгубљене зараде, већ представља чињеницу која може бити од значаја у дисциплинском или у поступку утврђивања радноправног статуса. Оцењено је и да је приговор застарелости тужиоцевог потраживања делимично основан, те да је тужиочево потраживање закључно са потраживањем накнаде штете за мај 2013.године застарело, будући да је од доспелости до подношења тужбе 23.6.2016.године протекао трогодишњи рок предвиђен одредбом члана 372 ЗОО, при чему је само право на накнаду штете застарело у року од 5 година од доспелости накнаде штете за март 2006.године према одредби члана 373 ЗОО.

Међутим, на правилно и потпуно утврђено чињенично стање првостепени суд је погрешно применио материјално право.

Одредбом члана 18 Устава Републике Србије прописано је да се људска и мањинска права зајемчена Уставом непосредно примењују (став 1), да се Уставом јемче, и као таква, непосредно примењују људска и мањинска права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима. Законом се може прописати начин остваривања ових права само ако је то Уставом изричито предвиђено или ако је то неопходно за остварење појединог права због његове природе, при чему закон ни у ком случају не сме да утиче на суштину зајемченог права (став 2). Одредбом члана 20 Устава Републике Србије прописано је да људска и мањинска права зајемчена Уставом могу законом бити ограничена ако ограничење допушта Устав, у сврхе ради којих га Устав допушта, у обиму неопходном да се уставна сврха ограничења задовољи у демократском друштву и без задирања у суштину зајемченог права (став 1). Достигнути ниво људских и мањинских права не може се смањивати (став 2). При ограничавању људских и мањинских права, сви државни органи, а нарочито судови, дужни су да воде рачуна о суштини права које се ограничава, важности сврхе ограничења, природи и обиму ограничења, односу ограничења са сврхом ограничења и о томе да ли постоји начин да

се сврха ограничења постигне мањим ограничењем права (став 3). Одредбом члана 22 став 1 Устава Републике Србије прописано је да свако има право на судску заштиту ако му је повређено или ускраћено неко људско или мањинско право зајемчено Уставом, као и право на уклањање последица које су повредом настале.

Имајући у виду да се одредбе о људским правима примењују непосредно, у складу са одредбом члана 18 Устава Републике Србије, при чему закон ни у ком случају не сме да утиче на суштину зајемченог права (члан 18 став 2), сам Устав успоставља у члану 20 дужност суда да ограничења људских права тумачи на тај начин да води рачуна о суштини права које се ограничава, важности сврхе ограничења, природи и обиму ограничења, односу ограничења са сврхом ограничења и о томе да ли постоји начин да се сврха ограничења постигне мањим ограничењем права.

Законом о полицији (“Сл. гласник РС”, бр. 101/05, 63/09), чланом 168 био је прописан посебан разлог за престанак радног односа -настанак безбедоносних сметњи из члана 111 истог закона, под којим се сматрало, између осталог, и вођење кривичног поступка за кривична дела која се гоне по службеној дужности (члан 110 став 3). Тако је због чињенице да је против њега вођен кривични поступак за кривично дело које се гони по службеној дужности, тужиоцу престао радни однос. Наведени Закон о полицији садржао је ограничење права на претпоставку невиности и права на рад у складу са одредбом члана 20 став 1 Устава РС, којим је прописано, како је то већ наведено, да људска и мањинска права зајемчена Уставом могу законом бити ограничена ако ограничење допушта Устав, у сврхе ради којих га Устав допушта, у обиму неопходном да се уставна сврха ограничења задовољи у демократском друштву и без задирања у суштину зајемченог права. Овакво ограничење људских права- претпоставке невиности и права на рад било је дозвољено Законом о полицији, с обзиром да је полиција одговорна за остваривање безбедности у држави (члан 1 став 2) и да се полицијски послови обављају са циљем и на начин да се сваком обезбеди једнака заштита безбедности, права и слобода, примени закон и подржи владавина права (члан 11 став 1). Правни основ за престанак радног односа полицијског службеника због постојања безбедносних сметњи био је законом прописан и тежио је легитимном циљу установљеном у општем интересу (јавној безбедности). Због тога решење о престанку радног односа тужиоца није могло бити поништено у управном спору, с обзиром да је све до обуставе кривичног поступка постојао отказни разлог. Међутим, Закон о полицији није садржавао одредбе које регулишу радноправни статус полицијског службеника у ситуацији када кривични поступак против њега буде обустављен или када буде правноснажном пресудом ослобођен оптужбе или оптужба према њему буде одбијена, због чега се у том случају поставља питање обима задирања у Уставом зајемчена права (право на рад и претпоставку невиности), односно сразмерности између легитимног циља и тежине последице која је по тужиоца наступила.

Члан 168 Закона о полицији није оглашен неуставним, али је брисан Законом о изменама и допунама закона о полицији (“Службени гласник РС”, 92/11, који је ступио на снагу 8.12.2011.године), којим је измењен и члан 167 који уређује престанак радног односа по сили закона и прописује, поред осталог, да полицијском службенику, односно другом запосленом, престаје радни однос у МУП када се утврди да је правноснажном пресудом осуђен на безусловну казну затвора у трајању дужем од 6 месеци, и то даном достављања правноснажне пресуде Министарству (члан 167 став 4). На тај начин је сам

законодавац наведеним изменама закона успоставио равнотежу између постизања легитимног циља и заштите јавног интереса, са једне стране и заштите права на рад лица запослених у ресорном министарству, са друге стране.

Будући да Устав успоставља дужност суда да води рачуна о суштини права које се ограничава, важности сврхе ограничења, природи и обиму ограничења, односу ограничења са сврхом ограничења и о томе да ли постоји начин да се сврха ограничења постигне мањим ограничењем права (члан 20 став 3), у ситуацији када постоји правна празнина у погледу поновног успостављања радноправног статуса лица којима је радни однос престао из разлога предвиђених одредбама члана 168 у вези чланова 110 и 111 Закона о полицији, а последице које су по тужиоца наступиле огледају се у лишавању права на рад, зајемченог одредбом члана 60 став 1 Устава РС, а тиме и права на зараду, то је по оцени другостепеног суда основано тражење тужиоца да се успостави правична равнотежа између тужиоцевог и јавног интереса, у границама постављеног захтева (члан 3 став 1 ЗПП).

Конвенција Међународне организације рада о престанку радног односа на иницијативу послодавца број 158 („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори“, бр. 4/84 и 7/91) предвиђа право на исплату одговарајуће накнаде у случају неоправданог престанка радног односа. Наведеном конвенцијом предвиђено је: да радни однос радника неће престати ако за такав престанак не постоји ваљан разлог везан за способност или понашање радника или за оперативне потребе предузећа, установе или службе (члан 4); да радник који сматра да му је радни однос неоправдано престао има право да се жали против престанка радног односа неком непристрасном телу, као што је суд, раднички суд, арбитражни комитет или арбитар (члан 8 став 1); да ако тела из члана 8 ове конвенције оцене да је престанак радног односа неоправдан и ако нису овлашћена или сматрају да је неспроводљиво да, у складу с националним законодавством и праксом, прогласе престанак радног односа неважећим, односно нареде или предложе враћање радника на посао, она ће бити овлашћена да нареде исплату одговарајуће накнаде или неког другог давања које се може сматрати одговарајућим (члан 10).

Због тога је другостепени суд основаност захтева тужиоца ценио сходном применом одредаба Закона о раду ("Службени гласник РС", бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13), којим је био уређен институт незаконитог отказа у време када је решење о обустави кривичног поступка постало правноснажно. Одредбом члана 191 став 4 наведеног закона прописано је било да ће суд, ако утврди да је запосленом незаконито престао радни однос, а запослени не захтева да се врати на рад, на његов захтев обавезати послодавца да запосленом исплати накнаду штете у износу од највише 18 зарада које би запослени остварио да ради, и то зависно од временаведеног у радном односу и година живота запосленог, као и броја издржаваних чланова породице. Стога је другостепени суд правичну накнаду на коју тужилац има право према Конвенцији МОР одмерио сходном применом наведене одредбе Закона о раду, која износи 899.334,00 динара и која чини збир 18 просечних месечних нето зарада са минулим радом за 2014.годину у износима од по 49.963,00 динара. На досуђене износе тужиоцу припада законска затезна камата почев од дана пресуђења, када је висина штете утврђена до исплате, сходно члану 277 став 1 и 189 став 2 ЗОО.

Према одредби члана 361 став 1 ЗОО застарелост почиње тећи првог дана после дана кад је поверилац имао право да захтева испуњење обавезе, ако законом за поједине случајеве није што друго прописано. Стога је трогодишњи рок застарелости потраживања накнаде штете из члана 376 став 1 ЗОО почео да тече од дана када је тужилац имао право да тражи накнаду штете, односно од правноснажности одлуке о обустави кривичног поступка од 12.5.2014.године и није протекао до дана подношења тужбе 23.6.2016.године, па потраживање на име накнаде штете која је доспела 12.5.2014.године није застарело.

Будући да све до правноснажности решења о обустави кривичног поступка којим је престао законом прописан разлог за престанак радног односа тужиоца, тужилац није могао да тражи заштиту права будући да је правни основ његовог отказа тек тада престао да постоји, правилно је првостепеном одлуком одбијен тужбени захтев којим је на име накнаде штете тражена исплата месечних износа за период од марта 2006.године закључно са мајем 2014.године.

Правилна је и одлука у делу којим је одбијен тужбени захтев којим је на име накнаде штете тражена исплата месечних износа за период од децембра 2015. године закључно са априлом 2019.године, јер тужиоцу припада право на 18 месечних зарада од правноснажности решења о обустави поступка, због чега нема право на накнаду штете у виду изгубљене зараде у даљем периоду.

Како је тужилац за период од јуна 2014. године закључно са новембром 2015.године тражио исплату месечних износа од по 59.651,00 динара, а просечна месечна нето зарада (са минулим радом) за 2014.годину је износила 49.963,00 динара, који износи су тужиоцу досуђени, правилна је и одлука првостепеног суда у делу којим је одбијен као неоснован његов захтев за исплату преко досуђених до тражених месечних износа са траженом законском затезном каматом (од 5. у наредном месецу до исплате), као захтев тужиоца за исплату законске затезне камате на досуђене месечне износе почев од 5. у наредном месецу за претходни до дана пресуђења.

Другостепени суд је одлучио као у изреци ове пресуде применом одредби чланова 390 и 394 тачка 4 ЗПП.

Како је преиначена одлука о тужбеном захтеву, то је у ставу другом изреке ове пресуде применом одредбе члана 165 став 2 у вези члана 153 став 2 ЗПП, према успеху тужиоца у спору, а имајући у виду и успех тужиоца у погледу захтева за накнаду нематеријалне штете, преиначено и решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу другом изреке побијане пресуде. Према успеху у спору, применом Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, тужиоцу припадају трошкови потребни за вођење парничног поступка у смислу одредбе члана 154 ЗПП, и то на име састава тужбе и једног образложеног поднеска у износу од по 11.250,00 динара, састава жалбе од 5.8.2019.године у износу од 22.500,00 динара, заступања на пет одржаних рочишта у износу од по 12.750,00 динара, приступа на седам неодржаних рочишта у износу од по 7.125,00 динара, трошкова вештачења у износу од 60.000,00 динара, према висини усвојеног дела тужбеног захтева. С обзиром на успех у жалбеном поступку, тужиоцу припада накнада трошкова за састав жалбе у висини од 22.500,00 динара, укупно 241.125,00 динара, па је сагласно члану 165 ЗПП, у вези члана 153, 154

и 163 истог закона, одлучено као у ставу трећем изреке ове пресуде. На наведени износ трошкова парничног поступка тужиоцу припада законска затезна камата од наступања услова за извршење пресуде до исплате, применом одредби чланова 277 став 1 и 324 став 1 ЗОО.

Председник већа-судија
Зорица Булајић,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић